

Høgskolen
i Innlandet

**Deniz Akin, Lisa Knatterud Wold og Tonje
Lauritzen**
**“Så da laga vi oss rett og slett en
turnus”**

Arbeidsdeling i hjemmet under koronapandemien

Skriftserien 2 - 2022

østlandsforskning
Eastern Norway Research Institute

© Forfatter/ Høgskolen i Innlandet

ISBN elektronisk versjon: 978-82-8380-320-4

ISSN trykt/elektronisk versjon: 2535-5678

Oppdragsgiver: Ligestillingssenteret

Prosjektleder: Deniz Akin

Emneord: Ligestilling, covid-19, korona, husarbeid, omsorg,
hjemmekontor, kvalitativ studie, intervjuer

Dato: Januar 2022

FORORD

Intervjustudien er gjort på oppdrag fra Likestillingscenteret på Hamar. Likestillingscenteret gjennomførte under koronapandemien to kvantitative undersøkelser om arbeidsdelingen i hjemmet. Disse ønsket de å utdype med en kvalitativ studie. Vi takker for et interessant oppdrag, og et godt samarbeid.

En særlig takk til informantene som har stilt opp til intervju og gitt et unikt innblikk i barnefamiliers hverdag under en spesiell og krevende periode i vår tid.

Lillehammer, den 31. januar 2022

Tonje Lauritzen (sign.)

Instituttleder

Deniz Akin (sign.)

prosjektleder

INNHold

FORORD.....	1
1 INTRODUKSJON.....	5
Kvalitative intervjuer.....	5
Tidligere forskning og teoretiske tilnærminger.....	5
2 ARBEIDSDDELING I HJEMMET.....	7
Hvem gjør hva?	7
Hvordan påvirker pandemien arbeidsdelingen?	9
Organisering av arbeidsdagen under nedstengningen	9
Følger av hjemmekontor for arbeidsdelingen.....	11
Hvordan blir par enige om hvem som gjør hva?	13
3 OPPSUMMERENDE DISKUSJON	19
Diskusjon	19
Avslutning	20
4 LITTERATURLISTE	21
5 VEDLEGG	22
A. Godkjenning NSD	22
B. Informasjonsbrev	22
C. Intervjuguide.....	24

SAMMENDRAG

Formål:	Formålet med denne intervjustudien var å utdype og nyansere resultatene fra to kvantitative undersøkelser gjennomført for Likestillingscenteret i begynnelsen av koronapandemien (Kolberg, 2020; Sund, 2021). De kvantitative undersøkelsene viste de samme mønstrene som andre undersøkelser om arbeidsdeling i norske barnefamilier (Egeland m.fl., 2021). Det kan identifiseres tre overordnede kjønnede mønstre. For det første, at kvinner bruker mer tid på oppgaver i hjemmet enn menn, selv om tidsbruken har blitt jevnere. For det andre, at menn og kvinner gjør ulike arbeidsoppgaver i tilknytning til hjemmet, som at menn i større grad har ansvar for vedlikehold og repressjoner, og at kvinner gjør mer knyttet til husarbeid og pass og stell av barn. For det tredje, erfarer kvinner at de har et mer overordnet og koordinerende ansvar for og i familien, for at hverdagen skal gå opp, jf. det tredje skiftet (Egeland m.fl., 2021, Hochschild, 1997).
Design og metoder:	Det er intervjuet 15 personer, derav sju par, om deres hverdagsliv og om forholdet mellom familie og arbeid før og under koronapandemien. Det er gjennomført individuelle intervjuer ved informantenes arbeidssted, på kafe eller digitalt.
Resultater:	<p>Studien viser de samme overordnede mønstrene fra tidligere undersøkelser, som at kvinner bruker mer tid på arbeidsoppgaver i hjemmet enn menn, at kvinner og menn gjør forskjellige arbeidsoppgaver i tilknytning til hjemmet og at kvinner opplever at de har et koordinerende ansvar i familiens hverdagsliv.</p> <p>Samtidig kom det frem at koronapandemien både har tvunget frem og åpnet opp for endringer i arbeidsdelingen mellom foreldre i norske barnefamilier. Dette presset seg særlig frem under nedstengningen, da det var hjemmebarnehage, hjemmeskole og hjemmekontor. I denne perioden ble skillet mellom jobb og familie/fritid visket vekk for mange, og det tvang seg frem en arbeidsdeling hvor foreldre delte likt på å jobbe og å følge opp barnas aktiviteter og skolearbeid.</p> <p>For enkelte familier ble det derimot ikke en likere deling, men en skjevfordeling under nedstengningen og under pandemien. Dette fordi en av foreldrene hadde et arbeid som krevde det, for eksempel i helsevesenet. Det bidro for noen til en «avvikende» deling fra den kjønnede arbeidsdelingen kjent fra tidligere studier, hvor mannen fulgte opp barn og hus i større grad enn kvinner. Det er to forhold som har betydning for denne endringen; alder på barna (yngre) og arbeidssituasjonen eller yrket til foreldrene.</p> <p>Det kan være aspekter som kan bidra til at en slik trend kan gjøre seg gjeldende, i våre funn. Det blir nevnt at det at familien er mer sammen,</p>

	<p>hele døgnet over lengre tid, har åpnet opp for diskusjon og refleksjon rundt arbeidsdelingen. Intervjumaterialet vårt tyder på at endringer i konteksten/samfunnet, har hatt betydning for forhandlingsrommet og holdningsendringer når det gjelder arbeidsdelingen. Argumentene for arbeidsdelingen er likevel de samme både om de forsterker en allerede etablert kjønnert arbeidsdeling, eller endres på bakgrunn av andre arbeidsvilkår og arbeidssituasjon.</p> <p>Når det gjelder likekjønnede par viser våre intervjuer at flere har lignende erfaringer som hetrofile par, grunnet endringer i konteksten. Likevel kommer det frem i tråd med annen forskning (Kurdek, 2007), at de har en tydeligere motivasjon for likedeling med tanke på rettferdighet og bevissthet om at ingen av partene skal gjøre mer enn den andre.</p>
Konklusjoner:	<p>Studien konkluderer med at norske barnefamilier har en kjønnert arbeidsdeling. Samtidig som det kommer frem at koronapandemien med nedstengning og lange perioder med hjemmekontor, både har <i>tvunget frem</i> en forsterket eller endret arbeidsdeling og <i>åpnet opp</i> for refleksjon rundt den etablerte arbeidsdelingen. Dette på grunn av en endret kontekst for hele samfunnet, ikke bare i enkeltfamilier.</p>

Emneord:	Likestilling, arbeidsdeling, kjønnert arbeidsdeling, korona, pandemi
Kortreferat:	<p>Studien basert på 15 informanter, derav sju par, konkluderer med at norske barnefamilier har en kjønnert arbeidsdeling. Samtidig viser studien at koronapandemien med nedstengning og lange perioder med hjemmekontor, både har <i>tvunget frem</i> en forsterket eller endret arbeidsdeling og <i>åpnet opp</i> for refleksjon rundt den etablerte arbeidsdelingen.</p>

1 INTRODUKSJON

Denne studien bygger på Likestillingscenterets undersøkelser fra 2020 og 2021 om hvordan den ekstraordinære situasjonen knyttet til covid-19-pandemien påvirket likestillingssituasjonen på hjemmebane. Likestillingscenterets undersøkelse *Likstilling i Korona-tider* blant norske par fra våren 2020 viste at kvinner i større grad enn menn opplever å ha hovedansvar for flere oppgaver i hjemmet selv om både menn og kvinner oppga å ha brukt mer tid på mange av aktivitetene. Dette gjelder for stell og pass av barn, lek og aktivisering av barn, hjelp til skolearbeid, matlaging og husarbeid (Kolberg, 2020). I 2021 ble denne undersøkelsen gjentatt for å undersøke om den skjeve arbeidsdelingen i hjemmet vedvarte. Resultatene viste samme tendenser og at det er flest kvinner som opplever at de har hovedansvar for en rekke oppgaver i hjemmet (Sund, 2021).

På oppdrag fra Likestillingscenteret utførte Østlandsforskning, Høgskolen i Innlandet, en kvalitativ studie for å få ny og oppdatert kunnskap om likestillingskonsekvensene av covid-19-pandemien for et mangfoldig utvalg av barnefamilier i Norge.

Kvalitative intervjuer

Notatet er basert på dybdeintervjuer med 15 personer, hvorav sju par, og ser nærmere på hvordan ulike typer barnefamilier har organisert delingen av husarbeid og oppgaver knyttet til barn under pandemien, både under nedstengning og etter gjenåpning av samfunnet. Det har vært et mål å intervjuer begge partene i et par, da tidligere studier har vist at partene i et forhold har en tendens å fremstille arbeidsdelingen noe forskjellig i undersøkelser (Kitterød, 2002). Utvalget består av familier med ulik sammensetning når det gjelder kjønn, innvandrerbakgrunn, alder på barn og barn fra tidligere forhold. Intervjuene ble gjennomført som individuelle intervjuer enten på arbeidsplassen til informantene, på kafe eller digitalt.

Tidligere forskning og teoretiske tilnærminger

Rapporten *Barnefamiliens hverdagsliv i Norge 2021* (Egeland m.fl., 2021), peker på både likheter og forskjeller mellom ulike familietyper og studien deres tyder på at de normative idealene for familieliv skaper like hverdagsliv. I vår studie tolker vi resultatene med forsiktighet med tanke på generalisering når det gjelder praksis i ulike familiekonstellasjoner. Med utgangspunkt i intervjuene, ønsker vi å gi et mer nyansert og mangfoldig innblikk i ulik praksis og ulike holdninger ved omorganisering av hus- og omsorgsarbeidet i hjemmet under pandemien. Datamaterialet sier noe om hvordan og hvorvidt tradisjonelle kjønnsnormer styrer forhandlingsrommet for par når de deler ansvaret hjemme, og hvilke andre alternative fortellinger som finnes når tradisjonelle kjønnsrollemønstre ikke er tilgjengelig som forklaringsbakgrunn, som for eksempel for likekjønnede par.

Studier fra ulike land tyder på at kvinner bidrar mer til husarbeidet enn menn, og det finnes forskjellige forklaringer på mulige årsaker til dette. I dette notatet bygger vi på følgende perspektiver som kan hjelpe oss til å belyse hvordan par i samliv forhandler og organiserer delingen av husarbeid. Gjennom bruk av disse perspektivene ønsker vi å drøfte hvilke ressurser som blir vektlagt når partene blir enige om fordelingen av ulike oppgaver i hjemmet og hvordan de begrunner rasjonalisering av ulik deling.

Relative ressurser

Denne tilnærmingen tilhører økonomiske modeller som brukes for forklaring av allokering av husarbeidet mellom par. Her forstås deling av husarbeid som en forhandlings situasjon mellom partene som innehar ulike ressurser, som utdanning og inntekt. I denne modellen forventes det at partene bruker sine ressurser til å fremme egeninteresse og gjøre minst mulig husarbeid (Lima og Jensen, 2012; Coverman, 1985; Kitterød, 2002). I denne sammenhengen forventes det at oppgavefordelingen i hjemmet er jevnere i land som Norge, der likestillingen mellom kjønnene er kommet langt og partene har like ressurser.

Kjønnsperspektiv

Denne tilnærmingen setter søkelys på hvordan normer knyttet til kjønn produseres og reproduseres gjennom arbeidsdelingen i familien. Perspektivet baserer seg på sosialiseringsteorier og antakelsen om at kvinner og menn sosialiseres inn i ulike normativt definerte kjønnsroller som gjenspeiles på hjemmebane. I denne sammenhengen forstås kjønnsdelt tradisjonell arbeidsdeling som en praksis som forsterker hans og hennes kjønnsidentitet (Coltrane, 2000; Kroska, 2004). For eksempel bekrefter tradisjonelt feminine husarbeidsoppgaver hennes feminine identitet, mens å gjøre tradisjonelt maskuline oppgaver som det å forsørge familien gjennom lønnsarbeid, bekrefter hans maskuline identitet (se også Lima og Jensen, 2012: 44). En studie av betydningen av kjønnsroller for arbeidsdelingen i hjemmet viser at både kvinner og menn med utradisjonell kjønnsrolleorientering har en mindre tradisjonell deling av husarbeid (Slagsvold og Hansen, 2012). Likevel påpeker forfatterne at det kan være flere grunner som bidrar til variasjonen i arbeidsdeling.

Det er viktig å påpeke at ressurser noen innehar kan ha betydning for holdninger til tradisjonelle kjønnsnormer, og at disse to perspektivene derfor ikke utelukker hverandre (Kjeldstad og Lappegård, 2009). Samtidig vil kjønnspektivet kunne utfordres hos likekjønnede par, der deres arbeidsdeling baserer seg på noe annet enn partnerens kjønn og kjønnsnormer (Kurdek, 2007).

I neste del presenterer vi vår empiri i lys av disse teoretiske tilnærmingene og tidligere forskning på arbeidsdeling i hjemmet. Siste del av notatet er en oppsummerende diskusjon rundt de sentrale funnene fra studien.

2 ARBEIDSDELING I HJEMMET

I dette kapitlet presenterer vi empirien og kapitlet er strukturert på følgende måte. I første del beskriver vi arbeidsdelingen i norske barnefamilier før koronapandemien og i andre del viser vi om og eventuelt hvordan arbeidsdelingen er endret under koronapandemien. Til sist i kapitlet analyserer vi, med bakgrunn i forklaringene om relative ressurser og kjønnsperspektiv, informantenes rasjonale for den arbeidsdelingen familiene har.

Hvem gjør hva?

Våre intervjuer bekrefter det overordnede mønsteret når det gjelder arbeidsdeling i hjemmet som tidligere tidsbruksundersøkelser og forskning viser (Egeland m.fl, 2021; Kolberg, 2020), som at arbeidsdelingen er kjønnnet og at det er kvinnene som bruker mest tid på arbeid i hjemmet og har et koordinerende ansvar, jf. det tredje skiftet (Hochschild, 1997). Det siste illustrert med et sitat av en familiefar med to barn i barneskolealder:

...kona mi tar nok mer overordna ansvar. Nei, litt på planlegging og har koll på det som skal skje og skjer. Lager dagsplanen, hvis jeg kan si det sånn. (Mann, to barn i grunnskolen)

Samtidig mener han at de er likestilt. Selv om hun gjør mer av alt så kan han også gjøre alle oppgavene som kreves. Det understøttes av partneren som beskriver deres arbeidsdeling slik:

I perioder så har det jo vært kjøre til og fra skole og barnehager, ja, vi har vel egentlig likt sånn. Vi har veldig klare fordelinger i forhold til mat og klær og sånt. Han ordner alle matpakker også ordner jeg alle klær. (...) Jeg lager nok mest middag, men det er egentlig bare sånn gjennomgående tror jeg, uavhengig av pandemien. Ja. Også er det nok, [mannens navn] bidrar jo mye med, veldig mye i forhold til barna, både lek og aktiviteter og det som er. Men at jeg kanskje generelt gjør litt mer i huset, hvert fall mer sånn forefallende sånn som han ikke ser, litt sånn rydding her og der. Jeg tror vi er litt ulike der. (...) **hva med å legge barna eller se til at de legger seg?** Det gjør vi annenhver dag. Ja, stort sett, vi er jo selvfølgelig fleksible hvis det er ting som kommer i veien for det, men vi pleier å gjøre det annenhver dag. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

I sitatet fremheves det at de deler på en rekke oppgaver som å legge barna, der er de konsekvente på at det er annenhver dag, og kjøring til skole og barnehage, men videre at de har en klar arbeidsdeling mellom noen oppgaver som å smøre matpakker og ansvar for klær. Ellers er det oppgaver hver av dem gjør mer av enn den andre. En arbeidsdeling hvor hver av partnerne gjør ulike arbeidsoppgaver viser seg også hos likekjønnede par:

... også vet jeg ikke om det er det at vi er to mødre, eller, jeg føler at vi er nok, begge to tar mye ansvar. Kanskje jeg lager litt mere mat, men det gjør jeg generelt, men ellers [kones navn] kjøper mer inn tror jeg. (Kvinne, ett barn)

Andre har en tydeligere fordeling mellom oppgaver ute og inne, som en informant betegner som «tradisjonell»:

Han vasker litt klær hvis han finner ut at han skal gjøre det og som jeg sa, han lager litt middag, også er han jo sånn tradisjonell, så det er han som ordner dekk på bilen eller vasker bilene, måker snø, klipper gress. (Kvinne, tre barn)

Med tradisjonell kan det synes som informanten mener at mannen gjør arbeidet ute, mens hun i større grad har ansvar for arbeidet inne. I rapporten fra Likestillingscenteret kommer det frem at menn i større grad har ansvar for vedlikehold og reparasjoner, som det kommer frem at også er tilfelle i denne familien (Sund, 2021). Delingen mellom arbeid inne og ute konkretiseres ytterligere av en annen informant, i en familie med tre barn:

Vi driver jo jorda sjøl, og det er det jo [mannens navn] som gjør. Vi har bygd et uthus, eller vi, snekra, ja, det er satt bort, men alt opprydding og sånne ting rundt det uthusbygginga er det jo [mannens navn] som gjør og da er det jo nødvendigvis jeg som er inne og tar meg av ungene. Så det er jo en skjevdeling der. (Kvinne, tre barn hvorav en i barnehage og to i grunnskolen)

En forsterket skjevfordeling kan vi se blant par som har mine og eller dine barn. I tillegg til arbeidsdelingen mellom alle husholdsoppgavene, tilfaller ansvaret for pass og stell av barn den som er biologisk forelder. Det betyr ikke at ikke steforelder bistår med henting og kjøring og annet praktisk arbeid, men det er mer for å hjelpe partneren enn at det er en del av det daglige arbeidet og ansvaret i hjemmet.

Oppfølging av barn og fritidsaktiviteter ser vi i våre intervjuer, at inngår som en del av arbeidsoppgavene i hjemmet. Dette deles mellom foreldrene på linje med andre oppgaver, slik det beskrives her:

Ja, nå er det jo det hverdagen blir prega av, da, det er å jobbe, spise middag, og så ut på en eller annen aktivitet. Og i og med at det er to så er det ofte at den ene er ute på en aktivitet og hvis den andre er hjemme så er det å finne på noe med den, og lekser selvfølgelig. Og så er det jo, det er en liten luke for de legger seg sju-halv åtte. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

Videre i notatet gjøres det rede for hvorvidt og eventuelt hvilke endringer nedstengning og lange perioder med hjemmekontor har hatt på arbeidsdelingen i familier med barn. Deretter ser vi nærmere på hvilke rasjonale som ligger bak arbeidsdelingen i hjemmet.

Hvordan påvirker pandemien arbeidsdelingen?

Økt bruk av hjemmekontor har vært den nye normalen under hele pandemien, og er relevant til diskusjon om likestilling på hjemmebane. Vår studie viser både positive og negative opplevelser ved bruk av hjemmekontor. Særlig det å kombinere arbeid med pass og oppfølging av barn oppleves som vanskelig for mange, uavhengig av kjønn.

Organisering av arbeidsdagen under nedstengningen

Under nedstengningen ble det behov for å organisere hverdagen på en annen måte for mange familier med barn. Familiene vi har intervjuet har løst arbeidsdelingen på ulike måter. Noen familier organiserte dagen eller uka i bolker, slik at hver part henholdsvis jobbet eller fulgte opp barna. En familie med tre barn i barnehage- og barneskolealder kom frem til en løsning der de henholdsvis jobbet og aktiviserte barna annenhver dag:

Så da laga vi oss, rett og slett, en turnus hvor vi, sånn i grove trekk tok annenhver dag, hvor en hadde ansvar for ungene, den andre fikk jobbe i fred. Så fløt jo det selvfølgelig litt over i hverandre hvis det var dager hvor en måtte ha møte fordi det passa med dem man samarbeida med og sånne ting og tidvis så kan jo ungene greie seg sjøl, men det var greit at vi hadde litt sånn avklart at du har hovedansvaret for ungene og den andre kan få lov til å, liksom, være litt konsentrert og fokusert. (Kvinne, tre barn hvorav en i barnehage og to i grunnskolen)

Som sitatet viser hadde én av foreldrene hovedansvar for barna annenhver dag. To av barna hadde hjemmeskole og måtte bli fulgt opp i skolearbeidet, mens det minste barnet gikk i barnehage. Barna hadde derfor ulike behov, noe som gjorde oppfølgingen enda mer krevende. Foreldrene forsøkte i starten å både jobbe og følge opp barna samtidig, men innså at de måtte strukturere hverdagen med en klar arbeidsdeling for å få gjort noe på jobben.

En annen familie med to barn i barneskolealder byttet på å gå ut og aktivisere barna i løpet av dagen, mens den andre jobbet. Informanten beskriver at det var krevende å få til å jobbe, men det at de organiserte hverdagen og arbeidsdelingen på en strukturert måte for å følge opp barna, gjorde at de fikk det til:

Vi måtte legge opp til en sånn uteperiode rundt klokka 10, så da hadde vi en som tok den perioden, en liten sykkeltur eller en et eller annet, en times tid. Så var det jo lunsj, og så var det å jobbe litt igjen. Barna fikk underholde seg litt selv, og så måtte vi ha en ny runde med aktivitet fra en av oss, og så en liten jobbperiode. Så ble det da å dele da, at den ene tok den første aktivitetsturen ut og den andre den siste, også bytta vi litt sånn ut ifra hvordan det passa, da, med møtevirksomhet og sånn. Også hadde vi vel middag. Og så var det jo, være sammen med barna, og så var det å jobbe igjen litt på kvelden, da, for å få det til å gå opp (...) Nei, det var jo, spesielt når det var stengt i barnehagen, så var det jo veldig krevende, og få til jobben, men vi fikk jo det til på en

god måte i og med at vi organiserte hverdagen sånn som vi gjorde. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

For å få det til å gå opp måtte de starte arbeidsdagen tidlig på morgenen og jobbe igjen på kvelden. En annen familie tok en avgjørelse om at den ene parten tok hovedansvar for barna i hele perioden, en tilpasning som var mest praktisk for denne familien:

Nei, det var greit, det. Det var, liksom, som jeg sa i sted, det var en praktisk nødvendighet, da, det var det som var mest praktisk for oss som familie, å løse det på den måten, så da var det egentlig ikke noe å diskutere, det var ikke noen vanskelig avgjørelse å ta, det. For det at, jeg skjønnte jo at så lenge de var hjemme, så kom jeg ikke til å klare å jobbe noe uansett, så da var det bedre at jeg gjorde det, det var litt sånn som med, det kan sammenlignes litt med de første gangene da jeg hadde pappaperm, så hadde jeg i begynnelsen ambisjoner om å, siden jeg hadde fleksibel jobb, å få gjort litt jobb mens jeg hadde perm, når barnet sov og sånt. Det gjorde at jeg verken fikk jobba bra eller fikk vært helt tilstede under pappapermen, sånn at på det siste barnet, så var det mye mer bedre at jeg bare bestemte meg for at når jeg har pappaperm, så har jeg, så er det det jeg skal gjøre, så skal jeg ikke jobbe noe ved siden av- Da er det bare det jeg holder på med. Og det ble en mye finere periode og da slapp jeg å være frustrert over at jeg ikke fikk jobba bra nok. (Mann, fire barn)

Som sitatet viser forteller familiefaren at han ikke ville klare å jobbe konsentrert da alle i familien var hjemme. Han tok seg derfor helt fri for å følge opp barna, mens partneren jobbet uforstyrret. Denne løsningen førte til at han ble forsinket i sitt arbeid, men informanten aksepterte løsningen fordi det var en nødvendighet for familien. Samtidig beskriver mor i familien at det var krevende å å koble ut familien og konsentrere seg om jobben:

Altså, det fungerte jo bra, jeg klarte å gjøre jobben min, men det var veldig, veldig slitsomt. Jeg klarte ikke å koble ut familien likevel, så familien, jeg hørte dem jo hele tiden og, ja, det var jo fullt kaos i hodet, men jeg klarte jo å gjøre jobben min. Men det kostet veldig, veldig mye. (Kvinne, fire barn)

Selv om de hadde en klar arbeidsdeling og hun kunne jobbe uten å bli avbrutt, var det altså krevende for henne å konsentrere seg om jobben når hun samtidig kunne høre resten av familien.

I en annen familie med et lite barn, forteller informanten at arbeidsdagene ble veldig korte fordi det var vanskelig å få ro til å jobbe i den lille leiligheten, men partneren var hjemme med deres barn i foreldrepermisjon. Informanten forteller at hun bare fikk jobbet når resten av familien var ute på tur:

...det var liksom at det var lettest å jobbe når de var ute og gikk tur, men det var også vanskelig fordi på et tidspunkt var alt lukket ned så da kunne man ingenting. Vi begynte å bruke biblioteket, men det ble også stengt, og det var liksom minus 15 grader ute, så det var jo bare når de var på tur sånn midt på dagen, at jeg kunne jobbe. Så det ble jo ikke så lange arbeidsdager. (Kvinne, ett barn)

Sitatet illustrerer at hjemmekontor også var krevende for familier med de minste barna. Selv om forelderen med foreldrepermisjon hadde hovedansvar for barnet, var det vanskelig for den andre forelderen å jobbe uforstyrret hjemmefra.

Følger av hjemmekontor for arbeidsdelingen

Krevende for småbarnsfamiliene under nedstengning

Det kommer frem av intervjuene at perioden med hjemmeskole og hjemmebarnehage var krevende for mange. Det å skulle kombinere arbeidet med foreldreskap var særlig vanskelig for familier med yngre barn med behov for tett oppfølging. Derfor var forskjellen mellom nedstengning og gradvis gjenåpning av samfunnet stor for småbarnsfamiliene. Flere av informantene fikk en følelse av å være utilstrekkelig. Her illustrert ved et sitat fra en mor med et barn i barneskolealder og et barn i barnehagen:

Når det har vært sånn hjemmeskole og hjemmebarnehage, så ble det veldig lite jobb. Jobba kanskje 40 - 50 prosent. Veldig krevende, følte at man var en dårlig forelder og en dårlig arbeidstaker, følte veldig sånn utilstrekkelig på alle måter egentlig. Men etter at, ja, skole og barnehage åpna igjen, så har det vært lettere, ja, da har man, da har jeg jobba fulle dager og, ja. (Kvinne, to barn hvorav en i barnehage og en i grunnskolen)

Som sitatet viser føler informanten at hun ikke strakk til verken som forelder eller som arbeidstaker. Det oppleves som særlig vanskelig å jobbe hjemmefra og samtidig følge opp de yngre barna. Dette kan vi også se av sitatet fra en informant med barn i barneskolealder og på ungdomsskolen:

I think I remember myself getting more and more agitated, because these interruptions, you try to get to your tasks and then you are interrupted and you try to get back on a task, so I think that was, yeah, I think that was quite, for me, I have this impression overall that it was quite difficult, only with the younger kid, the older kid he was loving it. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

Videre kom det frem av intervjuene at var krevende å følge opp barn i ulike aldre. En mor med tre barn beskriver for eksempel at det var vanskelig å sjonglere barn med tre ulike behov og ivareta at noen trenger ro for å jobbe mens andre trenger å bli aktivisert.

Skillet mellom jobb og hjem ble visket ut

Våre informanter erfarer at skillet mellom jobb og hjem ble visket ut under nedstengingen. Dette gjaldt særlig mens skole og barnehager var stengt, da flere informanter beskriver balansen mellom jobb og hjem som kaotisk og vanskelig. Som en familiefar med tre barn beskriver det:

Det var litt, det var litt sånn viska ut mellom de ulike, alt ble litt sånn grøt av jobb og hjemme og skole og barnehage. (Mann, tre barn)

Det kommer også frem av intervjuene at det er mer krevende å balansere jobb og hjem som en følge av vaner man har tillagt seg under koronapandemien. Sitatet fra denne kvinnen illustrerer at balansen er blitt krevende fordi man har vent seg til andre arbeidsformer og det å være tilgjengelig hele tiden:

Det er muligheter for det, ikke sant, vi har hjemmekontorbruk, mye digitale verktøy, helt sånne hybride arbeidsformer, det er mye å være tilgjengelig hele tida, og vent oss til en arbeidsform samtidig som vi og tar oss av ungene hele dagen. Den der jobb-, familie-, hjem-balansen, det tror jeg mange sliter med. Jeg sliter med det sjøl, det er gamle vaner som henger igjen etter koronaen. (Kvinne, fire barn)

Samtidig trekker flere frem at denne perioden har senket tempoet i hverdagen.

Senket tempo og mer tid sammen

Perioden med hjemmeskole og hjemmebarnehage var krevende for mange, men samtidig fremhever flere en roligere hverdag som en følge av hjemmekontor, mindre reising og færre aktiviteter. Videre vektlegger flere det som positivt at familien har fått mer tid sammen, særlig den første tiden av koronapandemien.

Denne familien med to barn i barneskolealder og på ungdomsskolen satte pris på roligere morgener, som moren i familien forteller:

I felt like it was so much more relaxing in the morning, because when people don't have to leave the house, it's like, you wake up and you know, like, everyone's going to be there, you don't have to worry about, like, this 'matpakke' thing and whatever, it's like we're all in it together for the whole day, so nobody has to have coats and hats with them. And, it's, that was relaxing. (Kvinne, to barn)

Som sitatet viser opplever informanten det som avslappende å ikke måtte bekymre seg for hva den enkelte skulle ha med seg, da alle skulle være hjemme. Men særlig perioden med hjemmekontor etter at barnehage og skole åpnet igjen, trekkes frem som positiv av flere informanter, det at man fikk mindre reisevei til jobb og det at det skjedde mindre i hverdagen. Dette sitatet fra en kvinne med barn i barnehage- og barneskolealder, illustrerer dette:

Ja, akkurat den perioden med hjemmeskole og hjemmebarnehage, den var jo ganske intens, vi var veldig glad når den var over, når de kunne gå i skole og i barnehage igjen. Men ellers, når skole og barnehage var åpent igjen, så var vi jo veldig fornøyd med hverdagen, når vi hadde hjemmekontor begge to, fordi at vi fikk roligere dager, vi kunne gå og levere i skole og barnehage istedenfor å kjøre bil, så vi fikk jo kortere vei til og fra jobb, slapp å kjøre inn til byen, slapp å stå i kø, og, ja, kunne ta det litt mer med ro på morgenen og litt mer med ro på ettermiddagen. Sånn at, å slippe den pendlingen til og fra jobb sparte oss jo både for tid og for stress, sånn at vi hadde egentlig en god periode med pandemien. (Kvinne, to barn hvorav en i barnehage og en i grunnskole)

Dette at familien har fått mer tid sammen handler særlig om mer tid med barna, som et par beskriver slik:

Begge to hadde jo masse mere tid. Og spesielt [mannens navn] hadde jo mere tid med ungene, i og med at han fikk de hverdagene, og gjennom hele dagen. Ja, både ute og inne... (Kvinne, tre barn hvorav en i barnehage og to i grunnskolen)

Her kommer det frem at særlig far har fått mer tid sammen med barna. Dette ble også fremhevet som positivt blant likekjønnede par. En annen far forteller at han erfarte å få en mer sentral rolle i oppdragelsen:

...jeg føler, hvert fall, at jeg kanskje fikk litt mer sentral rolle på det (oppdragelse). Spesielt med å ta litt mer sånne vanskelige situasjoner. I større grad mitt ansvar kanskje. Så det var og at vi diskuterte, det var sikkert noe om at unger vokser til og, men vi prata mer om det, tror jeg. (Mann, to barn)

I siste del av kapitlet viser vi til informantenes argumenter eller rasjonale for hvorfor arbeidsdelingen i hjemmet er som den er, generelt, og under pandemien, spesielt.

Hvordan blir par enige om hvem som gjør hva?

Det finnes ulike tilnærminger i litteraturen for å forstå hvordan par blir enige om delingen av husarbeid og omsorgsarbeid. Noen perspektiver antar at partene har sammenfallende interesser, mens andre tyder på at arbeidsdelingen hjemme er preget av interessekonflikter og at den parten med flest personlige ressurser gjør minst mulig husarbeidsoppgaver (Lima og Jensen 2012, Kitterød 2002). Likevel argumenterer flere med at husarbeidsoppgavene fremstår som kjønnnet og at forestillingen om kjønnsnormer kan ha en betydning i delingen av ulike oppgaver i hjemmet (Kroska, 2004; Slagsvold og Hansen, 2012).

I det følgende skal vi se nærmere på hvordan parene vi snakket med har blitt enige om hvem som gjør hva knyttet til hus- og omsorgsarbeid gjennom pandemien. Her ser vi nærmere på betydningen av ulike faktorer i forhandlingsrommet, som for eksempel yrkesaktivitet, arbeidsforhold og tidstilgjengelighet. Videre diskuterer vi betydningen av kjønnsforskjeller og normer i de ulike argumentene informantene løfter frem.

Skjevfordeling: Et praktisk eller kjønnet spørsmål?

En informant som har et kreativt yrke, begrunnet ulik arbeidsdeling mellom han og kona med at han har en mer fleksibel hverdag som gjør det mulig at han gjør mest hjemme både før og under pandemien. Det er i hovedsak familiefaren som har hentet og levert barna i barnehagen og som har laget middag. Pandemien førte til at han tok enda mer ansvar hjemme da skolene og barnehager ble stengt, og både han og kona måtte ha hjemmekontor. Dette var særlig på grunn av jobben til kona, som innebærer mange konkrete avtaler og digitalt oppmøte. På spørsmål om paret prioriterte konas arbeid overfor hans, fortalte han:

Ja, på en måte, det kan du si. I den verste nedstengninga så prioriterte vi hennes arbeid, også fordi at min jobb er såpass avhengig av at jeg klarer å konsentrere meg, da, og når barna var hjemme så greide jeg ikke det uansett, da kom de og spurte, de måtte ha hjelp til å lage mat og hjelp til lekser og hjelp til alle mulige ting, så det ble veldig mange små avbrudd, så da, i en periode så tok jeg meg helt fri. (Mann, fire barn hvor av to i grunnskolen, en i barnehage og en i høyere utdanning)

I tillegg til å være et praktisk spørsmål, har parets tilpasninger altså vært knyttet til familieøkonomien. Informanten fortalte at han ikke får betalt før arbeidet er levert og at pandemien har ført til forsinkelser. Det har derfor vært viktig for paret at konas arbeid ble prioritert.

Partneren er enig med mannen og fortalte i intervjuet at hun kjenner på at mannen gjør mest av husarbeidet, både generelt og gjennom pandemien. Videre beskrev hun situasjonen som ubalansert og understreket at hun ønsker seg mer likestilling på hjemmebane.

Jeg skulle nok ønske at, jeg skulle gjerne gjort litt mer. Ja, jeg synes han gjør litt for mye. Sånn, at det er litt ubalanse. (Kvinne, fire barn)

Videre oppga hun at paret har en jevnere fordeling i fritid og helger. For dette paret kan vi ikke snakke om en forskjell i henhold til hvordan partene beskriver deres innsats, jf. hva som har vist seg i tidligere undersøkelser med par (Kitterød, 2004). De er faktisk enig om hvor mye hver av dem bidrar. Vi forstår det slik at den ubalanserte og utradisjonelle arbeidsdelingen tilsvarer partenes sammenfallende interesser. Selv om paret har ulike ressurser når det gjelder inntekt og arbeidsforhold, mener vi at maktubalansen ikke kommer til uttrykk i intervjuene. Det vil si at ingen av partene forhandler seg frem til å gjøre minst husarbeid, men at oppgavedelingen hjemme er organisert etter familiens felles interesse.

En annen informant argumenterer for at hennes jobb i helsevesenet var avgjørende for at mannen måtte ta over ansvaret i huset, og at det ikke var noe rom for diskusjon:

...det var bare sånn, jeg var bare litt sånn streng, altså, fordi da jobba jeg jo i helsevesenet, så jeg bare måtte være på jobb, jeg måtte bare liksom, «jeg må jobbe, du må ta av deg ungene», og så var han sånn, «okei, da», og han ble jo irritert og sånn, men det var i starten når vi liksom ikke visste hvor lenge dette her blir. (Kvinne, fire barn i grunnskolen)

De tradisjonelle kjønnsrollene er avgjørende for delingen av husholds- og omsorgsarbeid, illustrerer en annen informants fortellinger. Hun fortalte at det er hun som stort sett har ansvar for vask, oppvask, støvsuging og matlaging, mens samboeren ordner dekk på bilen, måker snø, klipper gress. Årsaken er kjønnsrollene, oppga hun:

Helt sikkert bare tradisjonelle kjønnsroller. Jeg syns det er behagelig å slippe å gå ut og han syns det er helt greit å gå rundt ute. (Kvinne, tre barn i grunnskolen)

Denne informanten er skilt og har tre barn med eksmannen. Barna har delt bosted. Når barna er hos henne så er det hun som gjør mest knyttet til dem. Slik rasjonaliserer hun arbeidsdelingen mellom henne og mannen hun bor med:

Så han starter tidlig på dagen og kommer hjem kanskje sju/åtte. Så det er jo, på en måte, ikke noe vi har blitt enige om, det har bare blitt sånn, fordi vi har forskjellig jobb og, også er det mine barn så det er jeg som kommer hjem med barna, på en måte. Han er stepappa. Så han hjelper jo til med det han kan, sånn som jeg sa, jeg ringer han og sier, «skal du hjem rundt sju/åtte? Barna er der og der, kan du ta de med hjem?», eller på morgenen at han kjører dem, hvis han har tid, hvis han har litt tid en formiddag så kan han ta en klesvask eller, hvis han er hjemme så han kan lage middag så gjør han det, så det er, og noen ganger så, hvis det er mye å gjøre så kjefter jeg på han også støvsuger han. Så det er litt sånn, det er ikke noe vi har valgt egentlig, det er bare på grunn av de jobbene vi har og på grunn av den livssituasjonen vi har. (Kvinne, tre barn i grunnskolen)

Det går frem av sitatet over at forklaringsfaktorene for den ubalanserte arbeidsdelingen knyttet til barna synes å være naturlig fordi det er hennes barn. Videre fortalte kvinnen at samboerens arbeidsforhold gjør at han reiser ganske ofte og jobber kvelder. Siden paret ikke har blitt enige om hvem skal utføre oppgavene hjemme, er det vanskelig å argumentere rundt rammene for handlingsrommet, foruten at kjønnsforskjeller har noe betydning.

Overgangen til den nye normalen under nedstengningen førte til noen forhandlingsrunder om hvem som skal jobbe og hvem som skal ta over hus- eller barnerelaterte oppgaver hjemme, forteller en informant:

I can actually remember having arguments where, you know, we were looking at each other, we were like, "I have to work", and he was like, "I have to work too", I mean, we

were, we were both like, it was like this competition for who had to work more, and I was like, “but I don’t have a permanent job, you do”, “but I have to work on this European project”, but. So we were, like, and I think it was painful, this part, but then we came to some sort of understanding, and then things, not understanding, but I was, like, we came to a management of time that was much more harmonious, and everybody was just getting used to this new organization, but at first it was difficult, I think it was a really difficult transition period. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

Dette sitatet illustrerer hvordan partene trekker frem argumenter knyttet til arbeidsvilkår som kan ha en innflytelse på resultatet av forhandlingen. I intervjuene oppga både hun og mannen at det var hun som gjorde mer husholdsarbeid før pandemien. Det var egentlig nedstengningen som førte til endringer i dette mønsteret:

I have this impression that the time we spent in the home together made it so he saw what I was doing, domestic stuff, and it was like the only time where we were like, for example, he’s a little confused about the laundry, like everyone, like, “why does this have to be washed separate? Why does this wash on cold? This is chaos”, like, he never understands anything, and I’ve been showing him this for the past twenty years we’ve been married, so he never manages, and it was like, I don’t know, during the pandemic we had some time to actually talk about how things are done, and I think he got more confidence, about like, what he could do in the house, right? Because he did it, I was there to say like, “What are you doing, like, this is a mess you’re making, here”, and he was like, “okay”, and he would take advice, so I think he got more comfortable in the domestic space, because he was trapped in it for a year, he couldn’t escape it, so, yeah. (Kvinne, to barn i grunnskolen)

Både hun og mannen oppga at mannen har blitt mer involvert i de ulike husholdsoppgavene etter gjenåpningen av samfunnet. Betydningen av kjønnsforskjellene er ikke helt fraværende ifølge mannen, som utrykte at han fortsatt er den som reparerer alle syklene hjemme og har ansvar for vedlikeholdsarbeidet. En annen informant, som presentert tidligere i dette notatet, har også lagt merke til at mannen har brukt mer tid sammen med ungene under nedstengning og at han har tatt mer ansvar hjemme. Vi ser for oss at disse endringene kan ha noe betydning med hensyn til hvordan par blir enige om organiseringen av oppgavene i hjemmet i fremtiden.

Likekjønnede par

Det er også viktig å få frem hvordan likekjønnede par blir enige om hvem som gjør hva på hjemmebane. Når det ikke finnes kjønnsforskjeller som forklaringsgrunn må likekjønnede par utarbeide strategier for å fordele husholdningsarbeid basert på et annet kriterium enn partnerens kjønn, og deres tilfredshet med denne fordelingen må basere seg på noe annet enn kjønnsnormer (Kurdek, 2007).

En av de likekjønnede foreldrene beskrev at familien i prinsippet har en ganske systematisk og likestilt fordeling hjemme der partene deler arbeidet i hjemmet likt. I sitatet under beskriver den ene parten behovet for likedeling spesielt når det gjelder omsorgsarbeidet:

Sånn at, altså, for niåring har vi veldig lite sånn fastsatt, det tar vi litt ad-hoc, for ingen av oss syns det er noe stress, skal man kjøre hun på øving kan man samtidig gjøre et ærend på veien og man kommer seg ut og får litt luft og, altså, det er liksom bare sånn. Mens det å skulle ta hånd om hun minste, det er, mer der arbeidet ligger. Også all ryddingen selvfølgelig, alt det, ja. Det blir veldig masse rot, mye rot veldig fort hos oss. Så det er også en sånn evig arbeid, så vi prøver så godt vi kan å ta like mye hver.
(Kvinne, to barn hvorav en i grunnskolen og en i barnehage)

Videre forteller hun at organiseringen er "så rettferdig som mulig". Vektleggingen av rettferdighet tyder på at holdninger til likestilling er avgjørende for delingen av arbeid og ansvar hjemme mellom de to kvinnene. Til tross for dette, oppga begge partene i intervjuene at det av ulike grunner oppstår noen avvik i denne organiseringen, blant annet jobbsituasjon og ulike preferanser hos barna. For eksempel fortalte den ene at hun har tatt litt mer fri fra jobben under pandemien fordi hun har en fleksibel jobb:

...hvis hun hadde møte på et tidspunkt, så da hadde hun, jobbet på den tiden når jeg passet ungene, da, så det var ofte hennes møter som lagde føringer, for på den tiden så hadde jeg lite møter, jeg jobbet mye med andre ting, men ikke sånn at jeg måtte møte noen på et bestemt tidspunkt. Jeg satt med oppgaver som kunne gjøres, ja, på en måte, jeg trengte ikke, jeg var ikke avhengig av en annen person for å gjøre de samtidig. Men på den tiden så var det hennes møter som lagde føringer på hvordan vi fordelte tiden mellom oss, ja. (Kvinne, to barn hvorav en i grunnskolen og en i barnehage)

Det andre likekjønnede paret som ble intervjuet beskriver at arbeidsdelingen i hovedsak kommer ut fra interesse og at begge tar ansvar selv om de utfører ulike oppgaver i hjemmet.

Det blir veldig naturlig på grunn av interesse. Jeg skal være på Finn. [Kones navn] har ikke så mye interesse å være så der jeg finner masse ting, alt sånne poser og dress og, you know. Jeg bare liker meg med det tekniske. Hvis vi har sånn vedovn da jeg henter ved, for eksempel, så jeg er kanskje mannen i huset. Og sånn, men med matlaging og alt, så vi deler likt, ja. (Kvinne, ett barn i barnehage)

Den andre partneren forteller at paret ikke har noe system, og at arbeidsdelingen hjemme er organisert på en spontan måte:

Ja, jeg tror vi tar det litt dag til dag, vi har noen gang talet om at vi skulle lage et sånt skjema, men jeg tror virkelig ikke det er for oss, sånn supersystematiske... (Kvinne, ett barn i barnehage)

Et annet sted i intervjuet oppgir hun at hun har tatt litt større ansvar hjemme i det siste, og hun begrunnet dette med at hun har en frilansjobb mens partneren holder på med doktorgrad:

Vi vil i utgangspunktet gjerne ha det bli så likt som mulig, men selvfølgelig er det noe, som skal være ferdig innenfor to år og det er et visst press der. Da kan jeg litt bedre være sånn, ja, jeg har jo ingen deadline på min leveranse, men selvfølgelig innen en viss periode skal den helst være ferdig, men jeg kan bedre være litt fleksibel nå, for det var litt godt i starten, men jeg passer litt mer og nok har overtatt litt flere av de huslige ting, ja. (Kvinne, ett barn i barnehage)

Videre sa informanten at paret kan justere delingen om hun får det mer travelt. Det at den ene parten har en mer fleksibel stilling blir trukket fram som et argument for arbeidsdelingen i intervjuet med den andre parten:

...på grunn av at jeg har jo eksamensplikt og jeg har deadlines. Hvis barnet er sykt så [kones navn] tar over, og sånn, men når jeg er ferdig med denne eksamen, så hvis barnet blir sykt da skal jeg begynne å ta over, men kanskje for min sammenheng nå blir litt mindre fleksibel på grunn av at jeg har sånn 'fixed' stilling, og [kones navn] er freelance så hun kan liksom, så det gjør det litt sånn forskjellig. (Kvinne, ett barn i barnehage)

Med utgangspunkt i disse intervjuene ser vi at faktorer som arbeidsforhold og tidstilgjengelighet er betydelig når det gjelder delingen av husholdsarbeid og omsorgsarbeid for informanter som har en likekjønnet partner. Partene gjør også mer av noen oppgaver ut fra interesse. Intervjuene tyder på at partene har positive holdninger til en likestilt familiemodell og prøver å sikre at arbeidet deles likt selv om det kan være vanskelig i praksis. En mulig forklaring for dette kan være at kvinner i et likekjønnet forhold har en større bevissthet knyttet til det tradisjonelle kjønnete mønsteret for husarbeidsdeling (Kurdek, 2007), og at de gjør en tydelig innsats for å motvirke dette.

I det neste kapitlet sammenfatter vi og diskuterer funnene fra studien.

3 OPPSUMMERENDE DISKUSJON

Formålet med denne intervjustudien var å utdype og nyansere resultatene fra to kvantitative undersøkelser gjennomført for Likestillingssenteret i begynnelsen av koronapandemien (Kolberg, 2020; Sund, 2021). De kvantitative undersøkelsene viste de samme mønstrene som andre undersøkelser om arbeidsdeling i norske barnefamilier (Egeland m.fl., 2021). Det kan identifiseres tre overordnede kjønnede mønstre. Det første er at kvinner bruker mer tid på oppgaver i hjemmet enn menn, selv om tidsbruken har blitt jevnere. For det andre gjør menn og kvinner ulike arbeidsoppgaver i tilknytning til hjemmet, som at menn i større grad har ansvar for vedlikehold og reparasjoner, og at kvinner gjør mer husarbeid og pass og stell av barn. For det tredje erfarer kvinner at de har et mer overordnet og koordinerende ansvar for og i familien, for at hverdagen skal gå opp, jf. det tredje skiftet (Egeland m.fl., 2021, Hochschild, 1997). I dette kapitlet diskuterer vi arbeidsdelingen i hjemmet generelt, og spesielt under nedstengning og under koronapandemien, i lys av tidligere forskning og teori om rasjonalet for en slik arbeidsdeling.

Diskusjon

Vår studie viser de samme overordnede mønstrene som at kvinner bruker mer tid på arbeidsoppgaver i hjemmet enn menn, at kvinner og menn gjør hver sine arbeidsoppgaver i tilknytning til hjemmet og at kvinner opplever at de har et koordinerende ansvar i familiens hverdagsliv.

Samtidig kom det frem at koronapandemien både har tvunget frem og åpnet opp for endringer i arbeidsdelingen mellom foreldre i norske barnefamilier. Dette presset seg særlig frem under nedstengningen, da det var hjemmebarnehage, hjemmeskole og hjemmekontor. I denne perioden ble skillet mellom jobb og familie/fritid visket vekk for mange, og det tvang seg frem en arbeidsdeling hvor foreldre delte på å jobbe og å følge opp barna med aktiviteter og skolearbeid. Dette arbeidet rullerte, for eksempel ved deling av dagen før og etter lunsj, eller annenhver dag, og med noe arbeid å ta igjen på kvelden for å møte kravene fra arbeidsgiver.

For enkelte familier ble det derimot ikke en jevnere deling, men en skjevfordeling under nedstengningen og under pandemien. Dette fordi en av foreldrene hadde et arbeid som krevde det, for eksempel i helsevesenet. Det bidro for noen til en «avvikende» deling fra den kjønnede arbeidsdelingen kjent fra tidligere studier, hvor mannen fulgte opp barn og hus i større grad enn kvinner i noen familier. Det er to forhold som har betydning for denne endringen; alder på barna (yngre) og arbeidssituasjonen eller yrket til foreldrene. Hvorvidt dette vil være en endring som bidrar til en mindre kjønnet arbeidsdeling når koronapandemien er over, er for tidlig å si og vil være relevant å studere fremover.

Det kan være aspekter som kan bidra til at en slik trend kan gjøre seg gjeldende, i våre funn. Det blir nevnt at det at familien er mer sammen, hele døgnet over lengre tid, har åpnet opp for diskusjon og refleksjon rundt arbeidsdelingen. Det kommer frem at denne perioden har bidratt til en økt forståelse blant begge foreldrene for arbeidet som må gjøres i hjemmet, og en anerkjennelse av hverandres bidrag. Det nevnes også at mer tid med barna har gitt foreldrene, spesielt far, en mer delaktig og aktiv rolle i samværet. Dette strekker seg utover den praktiske oppfølgingen av barna, ved at det har gitt far en mer sentral rolle i oppdragelsen og rom for diskusjon mellom foreldrene rundt verdier og normer.

Intervjumaterialet vårt tyder på at endringer i kontekst, slik som mer tid i hjemmet og sammen, har hatt betydning for forhandlingsrommet og holdningsendringer når det gjelder arbeidsdelingen. Fra tidligere forskning er det er argumentert for at endringer i ressurser, som utdanning, kan påvirke partenes forhandlingsstyrke når det gjelder tradisjonelle kjønnsroller (Kjeldstad og Lappergård, 2009). I vår studie ser vi at endringer i kontekst på grunn av en global samfunnsutfordring også kan endre forhandlingsstyrken, både for kvinner og menn. Argumentene for arbeidsdelingen er likevel de samme både om de forsterker en allerede etablert kjønnet arbeidsdeling, eller om den endres på bakgrunn av andre arbeidsvilkår og arbeidssituasjon.

Når det gjelder likekjønnede par viser våre intervjuer at flere har lignende erfaringer som heterofile par, grunnet endringer i konteksten. Likevel kommer det frem i tråd med annen forskning (Kurdek, 2007) at de har en tydeligere motivasjon for likedeling med tanke på rettferdighet og bevissthet om at ingen av partene skal gjøre mer enn den andre. Kjønnsperspektivet har vært sentralt i debatten rundt likestillingskonsekvenser av pandemien, og kjønn har vært en viktig forklaringsgrunn for ulik deling av husarbeidet generelt. Det er gjort lite forskning de siste årene på arbeidsdelingen og organiseringen av hverdagslivet blant likekjønnede par i Norge. Det er relevant med ytterligere forskning på dette feltet og forholdet mellom kjønnsperspektiv og kjønnsnøytrale perspektiv i forståelsen av norske familiers hverdagsliv.

Avslutning

I denne studien bekreftes det at norske barnefamilier har en kjønnet arbeidsdeling. Samtidig som det kommer frem at koronapandemien med nedstengning og lange perioder med hjemmekontor, både har *tvunget frem* en forsterket eller endret arbeidsdeling og *åpnet opp* for refleksjon rundt den etablerte arbeidsdelingen. Dette på grunn av en endret kontekst for hele samfunnet, ikke for enkelte familier. Argumentene for den gitte arbeidsdelingen er imidlertid i tråd med tidligere forskning, om at det er mest praktisk grunnet arbeidsvilkår, fleksibilitet og økonomi, og at kjønnsroller og kjønnsnormer kan ha en betydning for organiseringen.

4 LITTERATURLISTE

Coltrane, S. (2000). "Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work." Journal of Marriage and family **62**(4): 1208-1233.

Coverman, S. (1985). "Explaining husbands' participation in domestic labor." *Sociological quarterly*, **26**(1), 81-97.

Egeland, C., et al. (2021). Barnefamilienes hverdagsliv i Norge 2021. FoU-resultat;2021:06, Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet - storbyuniversitetet.

Hochschild, A. R. (1997). *The Time Bind. When Work Becomes Home and Home Becomes Work*. New York: Metropolitan Books

Kitterød, R. H. (2002). Utdanning og ulikhet?. *Sosiologisk tidsskrift*, **10**(3), 179-208.

Kitterød, R. H. (2004). Hvem gjør mest hjemme? Hva sier mor og hva sier far? Samfunnsspeilet Statistisk sentralbyrå. **6**.

Kolberg, L. (2020). Likestilling i Korona-tider – hvem gjør hva? Samfunnsutvikling og deltakelse. Hamar, Likestillingscenteret. **2**.

Kroska, A. (2004). Divisions of domestic work: Revising and expanding the theoretical explanations. *Journal of Family Issues*, **25**(7), 890-922.

Kurdek, L. A. (2007). "The allocation of household labor by partners in gay and lesbian couples." Journal of Family Issues **28**(1): 132-148.

Lima, I. and R. S. Jensen (2012). Arbeidsdeling hjemme: hvilken betydning har livsfase, yrkestilknytning, sosial klasse og bosted? Likestilling hjemme. T. Hansen and B. Slagsvold, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). **8/12**: 43-92.

Slagsvold, B., & Hansen, T. (2012). 5 Har kjønnsrelaterte selvbilder betydning for likestilling hjemme?. Likestilling hjemme, T. Hansen and B. Slagsvold, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA). **8/12**: 101-116.

Sund, F. (2021). Likestilling i Korona-tider – hvem gjør hva? #2.0. Samfunnsutvikling og deltakelse. Hamar, Likestillingscenteret.

5 VEDLEGG

A. Godkjenning NSD

Prosjektet er meldt og godkjent av NSD. Referansenummer er 466747.

B. Informasjonsbrev

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Likestilling i koronatider

I dette skrivet gir vi deg informasjon om formålet med dette forskningsprosjektet og hva prosjektet innebærer for deg.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Innlandet er ansvarlig for prosjektet. Østlandsforskning ved Høgskolen i Innlandet gjennomfører prosjektet på oppdrag for Likestillingssenteret på Hamar.

Bakgrunn og formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å få ny og oppdatert kunnskap om likestillingskonsekvensene av pandemien for et mangfoldig utvalg av barnefamilier. Vi ønsker å undersøke arbeidsfordelingen i hjemmet gjennom pandemien, både under nedstengning og etter gjenåpning av samfunnet. Vi vil blant annet stille spørsmål om arbeidsfordeling knyttet til omsorg for barn, husarbeid og om jobb-hjem-balansen. Vi er interessert i å snakke med deg som har barn for å høre dine refleksjoner rundt deling av arbeidsoppgaver i hjemmet.

Opplysningene som samles inn skal benyttes i forskningsprosjekt relatert til målene skrevet over, men kan også benyttes i senere forskningsformidling.

Hva innebærer det for deg å delta i studien?

I denne studien gjør vi intervjuer med deltagende informanter. For deg innebærer det å stille opp på et intervju som varer mellom 60 og 90 minutter. Dersom det er spørsmål du ikke

ønsker å svare på, kan du la være å svare på disse. Dersom du samtykker ønsker vi å ta opptak av intervjuet.

Hvordan vi oppbevarer personopplysninger og hva som skjer med informasjonen om deg

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler alle personopplysninger konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun prosjektgruppa ved Østlandsforskning som har tilgang til opplysningene. Vi benytter Nettskjema sin opptaker som sikrer at lydfilen fra intervjuet lagres på en egen forskningsserver og slettes etter seks måneder. Vi skriver ut intervjuene og lagrer utskriftene på passordbeskyttet pc. Navn og kontaktinformasjon lagres på egen liste adskilt fra øvrig data. Når vi skriver rapporten, vil vi sørge for at det ikke vil være mulig å kjenne deg igjen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes i februar 2022. Når prosjektet er avsluttet vil lydfiler slettes. Opplysningene anonymiseres og navn, kontaktinformasjon og eventuell annen identifiserende informasjon slettes, slik at det ikke blir mulig å finne tilbake til deg som respondent.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler informasjon om deg basert på ditt samtykke. Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene. Du har rett til å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende og å få slettet personopplysninger om deg. Du kan også klage til Datatilsynet dersom du synes at vi har behandlet opplysningene om deg på en uforsiktig måte eller på en måte som ikke er riktig.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med seniorforsker Deniz Akin på telefon 410 69 762 eller e-post deniz.akin@inn.no eller forsker Lisa Knatterud Wold på telefon 412 17 475 eller e-post lisa.wold@inn.no, ved Østlandsforskning

Dersom du ønsker å vite mer eller har spørsmål om dine rettigheter, ta kontakt med vår kontaktperson for personvern i forskning: Anne Sofie Lofthus på telefon 61 28 82 77 eller på e-post anne.lofthus@inn.no.

Lillehammer oktober 2021

Deniz Akin

Prosjektleder

Østlandsforskning

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen
i Innlandet

C. Intervjuguide

Formålet med prosjektet

Formålet er å få ny kunnskap om likestillingskonsekvensene av pandemien for et mangfoldig utvalg av barnefamilier, ved å undersøke hvordan arbeidsdelingen i hjemmet har vært gjennom pandemien, både under nedstengning og etter gjenåpning av samfunnet. På oppdrag for Likestillingscenteret.

- **Hvem er prosjektgruppa?**
- **Lest informasjonsskriv og samtykket til å delta i intervju?** Informere og spørre om det er greit med opptak

Vi skal først snakke om arbeidsfordelingen i hjemmet under nedstengning, og deretter hvordan arbeidsfordelingen i hjemmet er etter gjenåpningen av samfunnet.

Aller først vil vi gjerne høre litt om din bakgrunn

- Kan du fortelle litt om deg selv om din familie?
 - kjønn, alder, sivilstatus, antall hjemmeboende barn og deres alder

- Hva slags utdanningsbakgrunn har du, og hva gjør du til daglig?
 - heltidsstilling eller deltidstilling?
- Har du vært permittert i løpet av koronapandemien?

Arbeidsfordelingen i hjemmet under nedstenging

- Hvordan så en vanlig dag ut for deg og din familie under nedstengingen?
 - Har du hatt hjemmekontor i løpet av koronatiden?
- Hvordan har du opplevd jobb-hjem-balansen i koronaperioden?
- Hvordan fordelte du og partneren din oppgaver i hjemmet under nedstengningen? (husarbeid)
 - Hvilke oppgaver hadde du hovedansvar for?
 - For enslige: Hvor mye tid brukte du på husarbeid?
- Fikk dere/får dere hjelp til husarbeid?
 - Venner, familie, privat
- Hvordan fordelte du og partneren din arbeidet med barnet/barna under nedstengingen?
 - Stell og pass av barn
 - Legge barna eller se til at de legger seg
 - Hjelp til skolearbeid/lekser/hjemmeskole
 - Bringe/hente barn til skole/barnehage/fritidsaktiviteter
 - Lek/aktivisering av barn
- Får dere/fikk dere hjelp til barnepass? (besteforeldre, venner)
 - Hva skjedde under korona når besteforeldre og andre ikke lenger var tilgjengelige for avlastning?
- Hvordan opplevde du å ha hjemmeskole i koronaperioden?
- *To-kjernefamilier*: Hvordan har koronapandemien påvirket samvær?
- Hvordan ble du og partneren din enige om hvordan dere fordelte oppgavene i hjemmet i løpet av koronaperioden og nedstengning? (både husarbeid og arbeid med barn)

- Hvis du tenker på hvilke oppgaver du vanligvis gjør i hjemmet, hvilke av disse oppgavene har du brukt mer eller mindre tid på i løpet av koronaperioden?
- Hvor fornøyd eller misfornøyd vil du si at du var med arbeidsdelingen i hjemmet under nedstengningen? Begrunn og forklar gjerne. Kunne det vært bedre? Annerledes?

Arbeidsfordelingen i hjemmet etter gjenåpning av samfunnet

- Hvordan ser en vanlig hverdag ut for deg og din familie nå etter gjenåpningen av samfunnet?
 - Har du fortsatt hjemmekontor?
- Hvilke oppgaver gjør vanligvis du i hjemmet nå etter gjenåpningen?
- Hvordan blir dere enige om fordelingen av oppgavene i hjemmet nå etter gjenåpningen av samfunnet? (både husarbeid og arbeid med barn)
- Hvordan er arbeidsfordelingen mellom deg og din partner når det gjelder oppgaver knyttet til barn etter gjenåpningen?
 - Er det ganske likt eller annerledes etter gjenåpning sammenlignet med under nedstengning?
- Hvor fornøyd eller misfornøyd vil du si at du er med arbeidsdelingen i hjemmet nå etter gjenåpningen?

Høgskolen
i Innlandet

Intervjustudien er gjort på oppdrag fra Likestillingscenteret på Hamar. Likestillingscenteret gjennomførte i første del av koronapandemien en kvantitativ undersøkelse om arbeidsdelingen i hjemmet. Denne ønsket de å utdype med en kvalitativ studie, som gir et unikt innblikk i barnefamiliers hverdag under en spesiell og krevende periode i vår tid.

Denne studien er basert på 15 informanter, derav sju par, og konkluderer med at norske barnefamilier har en kjønnert arbeidsdeling. Samtidig viser studien at koronapandemien med nedstengning og lange perioder med hjemmekontor, både har tvunget frem en forsterket eller endret arbeidsdeling og åpnet opp for refleksjon rundt den etablerte arbeidsdelingen.